

Доклад А1

KA2 - Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики
KA205 - Стратегически партньорства за младежта
Идентификатор на формуляра: KA205-66AB2BEC

Съдържание

	1
Въведение	2
Статистически данни за обхвата на радикализирани лица	9
Най-често срещаните радикализирани среди	10
Разпространение	11
Заинтересовани страни и най-добри практики	12
Изследване на социалните медии	14
Белгия	14
България	15
Дания	16
Кипър	18
Гърция	19
Италия	21
Словения	22
Заклучение	24
Литература	26
Връзки	27

Въведение

Open Minds е транснационален проект, който има за цел да изследва и да се бори с явлението радикализация, както и да разбере съвременните тенденции на екстремизъм и радикализация, които се разпространяват в социалните медии, и как това влияе на обществото, особено на младите хора. Този доклад е първият интелектуален резултат от проекта и ще се съсредоточи върху събирането и анализа на онлайн и физически данни за социалното изключване и радикализацията. Съответните подобщински социално-икономически данни в доклада са получени от отделните национални статистически служби и съответните заинтересовани страни, както и от процеса на събиране на данни във всички държави въз основа на добре описани хаштагове.

Докладът се основава на седем национални доклада, теренни проучвания и събиране на данни от партньорите на участващите страни Белгия, България, Гърция, Дания, Кипър, Италия и Словения. Освен това в него се прави преглед на обхвата на радикализираната среда, която съществува в участващите държави, както и на това как политическата история, бежанският поток, богатството, образованието и т.н. влияят върху разнообразието и обхвата на радикализираната среда и екстремистките действия във всяка държава. Той също така предоставя по-задълбочен поглед върху местоположението на тези среди. Понастоящем сме свидетели на разпространение на екстремистки идеологии, което налага необходимостта от разработване на ефективни политики за превенция и сценарии за намеса в подкрепа на социалното приобщаване и сплотените общества. Особено актуално е да се обърне внимание на психологическите и социалните механизми на отчуждаване, радикализация и дерадикализация на младите хора в европейския градски контекст. Именно това се стреми да подкрепи проектът Open Minds и затова настоящият доклад е от значение за бъдещата работа по проекта.

Събиране на данни

Следващият доклад е комбинация от теоретична рамка, която е събрана и проучена във всички страни партньори. Освен това е използвана и анализирана работа на терен, основана на интервюта и въпросници. И накрая, пространствен доклад за изследване на данни въз основа на избрани хаштагове полага основата на изследването на социалните медии. В този доклад са обединени и трите аспекта и е създаден първият интелектуален резултат от проекта Open Minds. За да научите повече за това кой е бил част от теренната работа, в първия параграф ще бъде дадено общо описание на профилите на участниците.

Кои са били младежите?

Профилите на хората, които участваха във въпросниците, са описани, както следва: 68 от 140-те участници бяха жени. 65 от участниците бяха мъже. Седем участници предпочетоха да не кажат. По време на анкетата 50 от 141 участници посещаваха гимназия и бяха ученици в областта на професионалното образование и обучение. Работещи са били 34 респонденти, а 32-ма са били с висше образование. Петима участници бяха в университет, а трима респонденти не пожелаха да кажат. По време на проучването 46 от 141 участници са живели със собствените си семейства, а 41 участници живеят с други хора в общо жилище. Двадесет участници са живели сами, единадесет души с партньор, шестима души са живели в общежитие или общежитие, а двама участници петима не са пожелали да кажат. По време на проучването 64 от 141 участници са живели в жилище в градски център. В предградията са живели 46 участници, в провинцията - седемнадесет души, в провинцията или в планината - осем души, а в затвора - шест души. 81 от 141 респонденти успокояваха, че принадлежат към едно от християнските вероизповедания. Докато 31 участници твърдят, че са атеисти. Осемнадесет участници са принадлежали към някое от мюсюлманските вероизповедания. Един човек е бил еврейин, един принадлежи към друга религия, а девет респонденти са предпочели да не кажат.

Кои бяха младежките работници?

Осемнадесет от 68 анкетираните имат бакалавърска степен в сектор, различен от образованието. Шестнадесет респонденти са квалифицирани учители, а петнадесет са различни видове педагози. Десет респонденти работят като

психолози или в областта на социалните науки. Двама от анкетираните работят като психолози, а седем - в други сектори на образованието. Двадесет и трима от 68-те анкетираните работят в организации с нестопанска цел, а деветнадесет - в университети. Дванадесет участници работят за публична

организация, шестима работят в средно училище, а осем души работят в компания за обучение. 35 от 68-те респонденти изнасят курсове или лекции, а 21 респонденти се занимават със застъпничество, работа с младежи или работа по проекти. Тринайсет участници работят като психотерапевти, а един - като спортен треньор. Тринайсет души са наставници на младежи в неравностойно положение, а двама работят с младежи със специални потребности. На въпросите отговориха 68 души, които живеят предимно в центровете на градовете. Двадесет респонденти са от предградията, а дванадесет са от села извън града. И накрая, шестима души живеят в град.

Термини и определения

Както Белгия, така и България, Гърция, Италия, Словения и Дания допринасят с различни аспекти на термините радикализация и екстремизъм. Някои разбирания са много сходни, но много от тях също имат различен принос, което е от полза за получаване на широко и добре дефинирано разбиране на двата термина.

Социално изключване

Съществен аспект, който трябва да се изследва, са социално-икономическите сфери, които заобикалят радикализирани хора. Често радикализацията е свързана с някакъв вид социално изключване. Това понятие има сложни и многоизмерни причини и последици, като създава дълбоки и дълготрайни проблеми за отделните семейства, за икономиката и за обществото като цяло. Първоначално Европейската комисия определя социалното изключване като резултат от "механизми, чрез които отделни лица и групи са изключени от участие в социалния обмен, от съставните практики и права на социалната интеграция и идентичността".¹ Социалното изключване надхвърля участието в трудовия живот; то се усеща и проявява в областта на жилищното настаняване, образованието, здравеопазването и достъпа до услуги.

Освен горните официални описания, същото разбиране беше ясно изразено и по време на работата на терен, когато някои отговориха, че "един от най-важните елементи за младите хора е достъпът, който имат до интернет; колко лесно могат да бъдат повлияни от други хора в интернет, тъй като прекарват много време на лаптопите и телефоните си". Това също така поставя акцент върху липсата на взаимодействие с реалния свят и как можеш да се чувстваш социален в социалните медии, докато в същото време ставаш социално изключен.

¹ <https://www.eurofound.europa.eu/da/node/52272>

Разбирането на думата "екстремизъм" е сходно в повечето страни, но докато някои страни имат официални определения на термина, други не са успели да намерят общо обяснение, но са провели изследвания и са открили същите характеристики, както ще бъде описано в следващия параграф. В плана за действие от 2016 г. на Датския национален център за превенция на екстремизма екстремизмът е определен по следния начин: "Екстремизмът обозначава лица или групи, които се стремят да действат и легитимират насилието и други незаконни действия, като се позовават на обществените условия, от които не са доволни"². Средата, в която хората са изложени на екстремизъм под някаква форма, често се характеризира като сфери, в които липсва уважение към правата и свободата на другите хора, както и към институциите и процесите в обществото, в което живеят. Освен това тези среди са склонни да имат опростени представи за света и картини на врагове, в които определени групи или обществени условия се възприемат като заплашителни. Свръхвидимостта на противоречията между "нас" и "тях" също е характеристика на начина, по който се разпознава екстремизмът. Екстремизмът в историята на новото време се разглежда като идеологии и действия, които се опитват умишлено да подкопаят конституционния, а следователно и социалния ред, което води до насилствени действия³. В Конституцията на Република Словения, чл. 63 гласи: "Всяко подбуждане към национална, расова, религиозна или друга дискриминация, както и разпалването на национална, расова, религиозна или друга омраза и нетърпимост са противоконституционни. Всяко подбуждане към насилие и война е противоконституционно."⁴. Важно е да се подчертае, че екстремизмът може да възникне и в резултат на кризи, при които хората отчаяно искат промяна. Според резултатите от теренната работа някои от респондентите, работещи с младежи, твърдят, че "обща характеристика на екстремизма и процеса на радикализация, на който са подложени членовете на тези групи, за да извършат евентуално терористични актове, е насилственото адаптиране на света към модела, който те си представят. В тази перспектива средствата са от малко значение пред постигането на целта за "идеалното общество". Обществото е представено като "корумпирано" или "отчуждено", като "унесено" в начин на живот, който противоречи на идеалите на въпросната екстремистка идеология, а терористичната група е представена като "самозван спасител" на един заблуден свят". Друг младежки работник допълва, че "ключов елемент от възприемането на екстремистките идеи е необходимостта от разнообразие в противовес на еднообразието на приетите норми и мненията на мнозинството, както и поставянето на доверие и отговорност в институциите и правилата, тъй като те изглежда са разочаровани от живота си, обществото и държавната политика".

² <https://stopekstremisme.dk/>

³ Т. Вонта, анкетна комисия на Народното събрание за оценка на дейността на екстремистките групи, 2013 г.

⁴ Забрана на подбуждането към дискриминация и нетолерантност и забрана на подбуждането към насилие и война

Радикализация

Радикализацията е процес на възприемане на крайни мнения, възгледи, убеждения и идеологии до степен на яростно отхвърляне на всички алтернативи. Въпреки това, въпреки че има групи или лица, които възхваляват насилието, те не е задължително да действат според насърчението си. Това са общи характеристики както в Гърция, така и в Дания, Белгия, Кипър, Словения, България и Италия. Радикализацията е динамично и многостранно явление. Тя се проявява като резултат, първо, от взаимодействието между хора, които са уязвими или склонни към радикални идеи, и второ, от наличието на благоприятна среда, която може да създаде възможности за организиране и участие в екстремистки групи. Според плана за действие на Дания от 2016 г., изготвен от Националния център за превенция на екстремизма, радикализацията е "[...] по-кратък или по-дълъг процес, при който дадено лице открива интерес към екстремистки възгледи и/или се присъединява към екстремистка среда и легитимира действията си в съответствие с екстремистката идеология". В рамките на общия обхват радикализацията се отнася до процеса, по време на който индивидите възприемат радикални възгледи за социалното, политическото и религиозното статукво. В научните изследвания и академичните среди терминът все повече се избягва и се определя по по-динамичен начин, като пътища, които водят към и от радикализацията. Обикновено се посочва, че тези пътища се влияят както на обществено, така и на групово и индивидуално ниво (Ibid.). Италианският парламент определя радикализацията като "явлението на онези лица, които, дори и без да имат стабилна връзка с терористични групи, поддържат идеологии с джихадистки произход, вдъхновени от използването на насилие и тероризъм, дори и чрез интернет и социалните медии"⁵. Така че законопроектът поставя акцент изключително върху заплахата от джихадисткия екстремизъм, "пропусайки напълно възможността да се бори с всички форми на политическа и идеологическа радикализация, които вече се разпространяват в Италия и Европа"⁶.

В резултат на работата на терен беше установено, че много от респондентите, работещи с младежи, разглеждат като възможни индикатори за радикализация начините на изразяване на интереси и мнения, като например постоянство в мненията, притежание на екстремистка литература; силни убеждения, изразени с гняв и не отстъпване при противопоставяне; изразяване на крайни убеждения и омраза към другите, както и подценяване на другите; демонстриране на чувство за несправедливост чрез използване на неподходящ език и политически некоректни изявления; както и проява на внезапна промяна в интересите и начина на живот. Един младежки работник вижда като основен индикатор "преживяването на несправедливост и чувството, че си изоставен".

Радикализирани среди и техните характеристики

В докладите за страните Гърция, Дания, Словения, България, Кипър, Белгия и Италия има много общи неща, като се има предвид описанието на радикализираната среда, която е налице във всеки национален контекст. Най-важните и актуални форми на екстремизъм и радикализирана среда са религиозните

⁵ https://www.iai.it/en/pubblicazioni/italys-draft-law-prevention-radicalization-missed-opportunity#_ftn12

⁶ <https://www.iai.it/en/news/italys-fight-against-radicalization>

радикализация, крайнодясна радикализация и крайнолява радикализация. Тъй като сме в разгара на пандемията COVID, в някои от държавите се наблюдават и други политически екстремистки среди, които включват национализъм и традиционализъм, повлияни от забраните и други последици от пандемията. Това включва широко разпространеното движение QAnon. Също така хулиганството и спортните фанатици, свързани с политическите партии, се споменават в няколко национални контекста, включително Гърция, Кипър, Словения и др. Важно е да се отбележи, че всяка държава е била свидетел на различни исторически политически движения, войни, кризи и т.н., които оказват влияние върху настоящия политически живот. Пример за това е България, където разграничението между десни и леви политически партии и движения е формирано от близката история на тоталитарния държавен социализъм в страната. След мирната смяна на бившия режим през 1989 г. понятията за лява и дясна политика бяха преобърнати. За разлика от тенденциите в Западна Европа и подобно на други страни от Централна и Източна Европа, десницата символизираше революционната промяна, демократичните ценности, човешките и гражданските права и свободи и до известна степен защитата на националните интереси, докато левицата означаваше консерватизъм, тоталитаризъм, запазване на статуквото и руско господство.

Превенция на радикализацията

Един от доказано най-ефективните инструменти за предотвратяване на радикализацията е ранното запознаване с темата. Чрез разглеждането на темата в училищата учениците могат да се научат да разбират и разпознават радикализацията, да видят капаните на манипулацията и пропагандата и да усвоят инструменти за нейното предотвратяване. Според работата на терен сред младежките работници е било много полезно да се изпита как хората на терен виждат решенията на проблема. Някои респонденти предложиха да се създадат отворени общества, които приветстват и приемат участието на младите хора, използвайки мирен и приятелски подход; предлагане на информация и положителни ролеви модели и/или ментори, които могат да служат като водачи, а не като съдници. По отношение на справянето с проблема с радикализацията много респонденти добавиха да се обърне внимание на проблема още в началото; да се сътрудничи с НПО и институции; да се предлага образование, осведоменост, да се учи на уважение към различните култури, идеи, начин на живот, религия, вярвания и равенство между половете; да се създават и правят достъпни образователни материали в цифрови формати; да се научим да приемаме различията, да изразяваме съпричастност и солидарност; да се увеличи социалният контрол и да се наблюдават хората в риск. Повечето респонденти, работещи с младежи, поставят голям акцент върху образованието и социалната осведоменост, като например изграждане на програми за многообразие и използване на техники за изграждане на екипи; преподаване и изучаване на различни култури ползите от работата в екип и

предлагане на уроци по история на различните култури. Някои респонденти смятат, че осигуряването на възможности за работа и безплатното използване на спортни съоръжения и съоръжения за свободното време, особено за уязвимите групи хора с по-малко ресурси, са най-ефективните инструменти и техники, които трябва да се използват за предотвратяване на радикализацията. Тук следва да се добави, че 7,8 % от анкетираните младежи са заявили, че прекарват свободното си време сами и предимно пред компютъра. Младежите като тези, които са дали този отговор, вероятно биха се възползвали от по-широк избор на дейности за свободното време.

Характеристики на потенциално радикализиран човек

Трябва да се каже, че социално-икономическият статус оказва съгласувано влияние върху риска от радикализация. Колкото по-ниска е социално-икономическата класа, към която принадлежи и в която живее едно лице, толкова по-голям е рискът то да се радикализира. Това, разбира се, е голямо обобщение, но е тенденция, която не можем да пренебрегнем във всички страни, участвали в този доклад. Важно е обаче да се отбележи, че човек може да е високообразован, да има добра работа - и също да се радикализира. Важен факт, споменат в няколко национални контекста, е, че хората, които действат в резултат на своята радикализация, често се считат за "самотни вълци" и често не действат в огромни групи наведнъж. Като цяло се съобщава, че младежите са по-уязвими към екстремизъм и радикализация. Социалните преходи в юношеството се фокусират върху идентичността, независимостта, ролите на половете, моралния кодекс и ценностите. Развитието на психичните процеси и личните качества позволяват на юношите да разсъждават върху перспективите на живота и да създават определени отношения със социалната си среда. По-конкретно, в случая с крайно десния екстремизъм често става въпрос за младежи от по-ниските социално-икономически класи и идващи от райони, които са по-уязвими в икономическо отношение или са пострадали от неотдашните кризи" в Европа. Освен това социалното изключване, както и липсата на професионални перспективи поради високите нива на младежка безработица са две общи характеристики сред радикализираните млади хора⁷. Най-често срещаните индивидуални фактори са социалната маргинализация, ограничените когнитивни способности, изостреното чувство за справедливост и морал, повърхностните познания за принадлежността към вярата/идеологията. Тези характеристики, добавени към типичните за тийнейджърите, могат да създадат благодатно поле за задействане на фактори, независимо дали става дума за травми или за срещи с харизматични лидери⁸. Освен това тези, които нямат свобода на изразяване или преживяват нарушаване на основните си човешки права, са склонни да реагират крайно остро на подобни нарушения. Освен гореспоменатите характеристики - да си млад, да са ти нарушени правата, да принадлежиш към по-ниска социално-икономическа класа, към списъка с често наблюдавани описания могат да се добавят и следните:

- нетърпение и/или нетърпимост.

- незрялост на характера и психологическа предразположеност към политическа или религиозна индоктринация - генерализиране на врага
- убеждения за конспирация.
- промяна в облеклото, лична и визуална изява, хобита
- отворена симпатия за екстремни среди
- отдръпване от семейството и приятелите и прекарване на необичайно много време с нова група.
- промяна в езика, по-идеологически ориентиран, критичен към определени групи, към които лицето обикновено не проявява интерес, говори повече за правосъдие

⁷ (Malkoutzis, 2011).

⁸ (Марго Занети, 2018 г., Университет Николо Кузано)

- използване на символи и лога, които могат да бъдат свързани с екстремистки среди - промяна в използването на книги, уебсайтове и др.

Работа на терен с младежи

В рамките на горните характеристики, които бяха установени за радикализирани хора, се анализира проведената работа на терен.

30,5% от анкетираните твърдят, че имущественото състояние на семейството им е бедно или много бедно. 28% твърдят, че семейството им е средно, а останалите намират семействата си за малко или много заможни. Това създава представителна картина на хората от различни социално-икономически среди.

Идеологии

20% от анкетираните заявяват, че религията/политическите убеждения са важни или абсолютно важни, за да се вземат правилни решения в живота. 34% декларират, че религията има малко или никакво значение при вземането на решения в живота. 16% от анкетираните заявяват, че понякога или често изпитват дискриминация въз основа на религията си, докато 61% никога или почти никога не изпитват този вид дискриминация. Това идва с обяснението на един от респондентите, че когато не си много религиозен, се чувстваш по-малко обиден или насочен към критики или пропаганда. 81% от анкетираните заявяват, че не е приемливо да защитаваш религиозните/политическите си убеждения с насилие, докато 8% смятат, че понякога това е необходимо/подходящо.

Въз основа на горепосочените статистически данни за религията и политиката можем да видим, че мнозинството не изпитва дискриминация и също така това мнозинство не вярва да защитава религиозните си убеждения с насилие. По-малка група изпитва други тенденции и може би, въз основа на горната теория, е по-склонна да се защити, ако изпитва постоянна дискриминация въз

основа на религията си.

Статистика за обхвата на радикализирани лица

Общият коментар на въпроса за статистиката и радикализацията е, че съществува огромен брой случаи в сянка и че регистрираните статистически данни често се основават само на пряко извършени насилствени действия, които могат да бъдат ясно доказани, например с арести или присъди. Това не е представително за броя на хората в партньорските държави, които се радикализират, но все още не действат според своите виждания. В някои от националните доклади се посочва, че е трудно да се намерят конкретни статистически данни в тази област, напр. в Кипър. Самият факт, че липсват познания за обхвата на проблема, е от значение. Това е забележително и когато в същото време докладваните действия, които изглеждат сходни с екстремистки действия, всъщност идват от парламентарните

9

страни. В България няма публично достъпни индикатори или методологически инструменти за мониторинг на тенденциите и рисковете от радикализация, нито системи за ранно предупреждение, които да сигнализират за потенциални признаци на радикализация на ранен етап. В Италия данните за радикализирани лица се свързват конкретно със затворите. В италианските затвори има 375 известни радикализирани лица, като 170 от тях се наблюдават отблизо като по-опасни или считани за опасни. Други 45 са "етикетирани като терористи".⁹

ОСАМ (L'Organe de Coordination pour l'Analyse de la Menace) е обща база данни (CDB), съдържаща имената на всички известни екстремисти и терористи в Белгия. Тази база данни е инструмент за обмен на ценна информация с партньорските служби. Хилядите други симпатизанти на крайната десница, които не са включени в списъците на ОСАМ, не са безобидни. В поверителна бележка от февруари 2020 г. ОСАМ споменава големите прилики между радикализацията в крайната десница и тази на ислямските джихадисти. Подобни психологически мотиви, същите настроения "те срещу нас" и други социални събития ги подтикват към насилие.

Според данните на Европол за TE-SAT, публикувани през 2017 г., от 2012 г. до 2016 г. в Гърция са извършени общо 85 ареста, свързани с действия/инциденти, свързани с насилствена радикализация. В рамките на следната таблица е направено и разпределение на тези арести според вида на радикализационните действия. Освен това според доклада на Европол за тероризма за 2018 г. Гърция демонстрира най-голям брой крайнодесни нападения. В този момент обаче трябва да подчертаем, че съответните инциденти, отнасящи се до крайнодесни нападения, не са регистрирани и следователно не са включени в горепосочения доклад. Тази таблица показва броя на досъдебните производства и обвинителните актове, внесени от прокуратурата, както и броя на обвинените лица във връзка с радикализация и престъпления, свързани с тероризъм, за периода между 2010 и 2015 г.

Най-често срещаните радикализирани среди

Екстремистките крайнолеви идеологии са политическо възмущение от структурата на обществото, която е несправедлива към бедните хора, към околната среда и която насърчава войни и икономически/капиталистически световен ред. Тази идеология често има анархистични тенденции и е много нагледна в статистиката на политическото насилие, тъй като се стреми да разруши реда на обществото такъв, какъвто е, и да въведе по-справедлив и по-равноправен световен ред. Централно крайноляво движение са сегашните активисти за климата, които се борят за, според тях, справедливо разпределение на използването на ресурсите. Това е реакция на промените в климата през последните години, които се подчертават и в последните доклади, например в доклада на IPCC на ООН.

Заключението, което може да се направи още в началото на този доклад, е, че има много малко данни или доклади за крайно леви радикализирани среди в страните през тези години. Това, разбира се, е признак за начина, по който се формира обществото, и може бързо да се промени, както се наблюдава в няколко от страните през последните векове. Крайно левите, анархистките и екотерористичните групи не са за подценяване и също са активни в няколко от страните.

⁹ <https://openmigration.org/idee/mettere-al-centro-i-diritti-per-combattere-la-radicalizzazione-in-carcere/>

Десният екстремизъм е широко разпространено явление, като се има предвид неговото възраждане в Европа след кризата с предоставянето на убежище през 2015 г. и терористичните атаки през 2016 г. Това понятие е признато в няколко от държавите, които са дали своя принос. Разпространението на речта на омразата в публичното пространство и особено в интернет следва да се вземе предвид, както от гледна точка на въздействието ѝ върху явлението на насилствена радикализация, така и от гледна точка на социалната динамика, на която екстремистите разчитат при изказванията си и при набирането на нови членове. По принцип в много от държавите, включени в настоящия доклад, като Италия, Белгия, Дания, присъстват потенциално насилствени неонацистки движения до антиислямски активисти, движения за идентичност и паравоенни организации.

Религиозно-екстремистките идеи се разглеждат най-вече като ислямизъм и джихадизъм, които са и най-видимите среди във всички доклади на страните. В някои от тях се наблюдава възраждане на политическите партии, например Hizb ut-Tahrir, а в други - нарастване на броя на хората, които заминават да се бият за халифата в Близкия изток, след като са били радикализирани в местната си среда. Джихадисткото движение продължава да е активно и към проблема със завръщащите се сега се прибавят и тези с грижите, проследяването и реинтеграцията в обществото на хората, осъдени за терористични актове.

Дистрибуция

В различните национални контексти се разпознават различни разпределения на радикализираните среди. Освен гореспоменатите фактори, свързани със социално-икономическия статус и неговото влияние върху радикализацията, в следващия параграф ще се опитаме да разгледаме областите, в които хората могат да срещнат радикализирана среда. При прочитането на националните доклади се установи, че две основни сфери или платформи също насърчават радикализирана среда, които също са представени в този параграф. Заслужава да се отбележи също така, че разпространението на радикализираните среди е по-трудно за откриване, отколкото се очакваше първоначално, което само по себе си е заключение. Тези движения не са много прозрачни, когато става въпрос за откриване на физическото им съществуване.

Обща характеристика на резултатите от изследванията в участващите страни е, че много от радикализираните среди се намират там, където в един и същи район живеят много хора от една и съща социална класа. Пример за това може да бъде фактът, че много социално уязвими жилищни райони се намират малко извън градските центрове и поради това понякога са изключени както от инфраструктурното планиране, така и от социалната мобилност в училищата и т.н., което насърчава предимно един начин на живот. Именно там биха могли да се намират много бежанци, които биха могли да практикуват политически идеологии без особена намеса от страна на нормативното общество. Тази сфера може да създаде радикализирана среда, особено за младите хора, които намират социален кръг почти изключително в такъв район. От друга страна, в райони, където в една и съща област се намират много ресурси, може да се прояви същата тенденция, при която хората не се намесват в нормата на обществото, а са предимно в частни училища с хора от същия произход като тях и т.н. и са с голям приоритет в местните общини. Тук могат да се развият и крайни идеологии, тъй като има малко разбиране за "другия".

По време на изследователската фаза са открити две забележителни платформи, в които радикализацията има тенденция да нараства. Тези две платформи не са свързани с географско разпределение в регионите, а са сфери, в които присъстват крайни идеологии.

Онлайн платформи и социални медии: Онлайн хората имат възможност да търсят мрежи и среди, с които може би не са били свързани преди. Тук е възможно анонимно да се изследват различни политически или религиозни сфери и може би умишлено или неволно да се влезе в контакт с екстремистки среди, където съществува риск от радикализация. През последните години станахме свидетели на разрастването на зародиш на италианска джихадистка общност в интернет, и по-специално в някои социални мрежи. Социалните медии се споменават и в няколко национални контекста като платформа с огромен риск от влизане в контакт с радикализираните среди. В Белгия десните екстремисти правят това главно чрез криптиран софтуер като Discord или интернет форуми като 4chan и 8chan. Но много десни екстремисти просто публикуват своите послания в традиционните

социални мрежи като Facebook, Instagram и Twitter и използват за своите дискурси по-"разрешаващи" канали като Vkontakte или Telegram. По-нататък в доклада социалните медии са открити допълнително, където няколко хаштага са били следени и изследвани през определен период от време. Това създава представа за тези форуми, където изглежда присъстват идеологии с крайни тенденции.

Затворите: В условията на затвора е естествено да се изолирате от външния свят за известно време. Така се създава място, където екстремистите понякога могат да достигнат до уязвими хора, докато те са сами и разполагат с много време за прекарване. Тази комбинация се оказва опасна, като се има предвид рискът от радикализация.

Заинтересовани страни и най-добри практики

В страните на участващите партньори има широк спектър от организации, институции и активисти, които се борят с радикализацията и екстремизма. Това е от полза, тъй като имаме откъде да се учим и с кого да си сътрудним. Съществуват както публични, така и частни институции, както и организации, които предоставят полезни изследвания, центрове за помощ, телефонни линии за спешни случаи и образователни материали за предотвратяване на радикализацията.

Примери

- Гръцката фондация за европейска и външна политика (ELIAMEP): независим, неправителствен мозъчен тръст с нестопанска цел, създаден в Атина, Гърция.
- "Моделът Орхус" е добре познат датски инструмент, който е копиран в цял свят. Това регионално усилие започна през 2007 г. и днес все още е инструментът, който се използва срещу радикализацията, тероризма и

12

екстремизъм. Това доведе и до намаляване на броя на докладваните лица, които са се радикализирали или за които се предполага, че са се радикализирали. Моделът е уникален, тъй като включва сътрудничество както с полицията, така и с регионалните служби, местните организации и центровете за помощ. Той включва и доброволчески правомощия, които също са доста интересни. Този модел включва най-вече радикализация в ислямизма и сирийските воители. Това е модел, който се стреми да създаде доверие към властите и поради това си сътрудничи и с местните джамии и други значими средища, които приемат тези потенциални екстремисти ¹⁰

- KISA е неправителствена организация, която се занимава с въпросите на миграцията, убежището, расизма, дискриминацията и трафика на хора, и включва повишаване на осведомеността на кипърското общество, както и лобиране с цел да се повлияе на правната и структурната рамка, политиките и практиките в тези области. ¹¹

- "Обединете Кипър сега" е многообщностна гражданска непартийна инициатива на кипърските граждани, която насърчава действия в подкрепа на мира и обединението на острова чрез споразумение по пътя на преговорите¹² - През 2011 г. полицията на Словения инициира Националната мрежа от специалисти за обезвреждане на радикализацията, като също така разработи програма за обучение на "мултипликатори" от различни сектори на работа, като правителствени заинтересовани страни, НПО, академични среди и членове на университети
- В България комисиите за обществен ред и сигурност на общинско и областно ниво са основните платформи за обмен на информация и сътрудничество между полицията, местните власти и други заинтересовани институции и обществени организации.
- Мрежата за повишаване на осведомеността относно радикализацията RAN¹³ има повече от 700 експерти и работници на терен от цяла Европа.
- В Белгия комисиите за обществен ред и сигурност на общинско и регионално равнище са основните платформи за обмен на информация и сътрудничество между полицията, местните власти и други съответни институции и участници от общността. Освен това през 2005 г. е разработен и преразгледан през 2015 г. "План за действие срещу радикализма" (Plan R).
- Словения развива цялостни антитерористични операции чрез Съвета за национална сигурност и чрез Междуведомствения екип за борба с тероризма, които прилагат системни подходи и решения. Словения също така е инициатор на оперативната работна група за борба с тероризма в региона на Западните Балкани, в която участват над 50 организации и донори в сектора.
- Радикализацията се споменава и в българската Национална стратегия за интеграция на ромите (2012-2020 г.). Целите на стратегията в петата приоритетна област "върховенство на закона и недискриминация" включват: Стратегията и приложеният към нея план за действие включват широк набор от мерки, насочени към

¹⁰ <https://stiften.dk/artikel/aarhus-modellen-har-det-godt-antallet-af-radikaliserings-henvendelser-er-faldet>

¹¹ <https://kisa.org.cy/>

¹² <https://unitecyprusnow.org/>

¹³ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en

осигуряване на мултиетнически отношения, основани на толерантност, насърчаване на културния плюрализъм, социалното приобщаване и равенството.

Изследване на социалните медии

Следващият изследователски анализ изследва видимостта и въздействието на конкретните съобщения

в социалните медии, обозначени с хаштаг, в различните полове и възрастови групи в обхвата на партньорите по проекта, които ги предложиха конкретно за всяка страна партньор, в зависимост от ситуациите на радикализация/поляризация. Следователно методологията Ю1-А3 беше приложена чрез обхвата на социалните медии за Белгия, България, Кипър, Дания, Гърция, Италия и Словения. Използваният инструмент за събиране на данни беше "Social Searcher" под ръководството на Innovation Nive, който позволява наблюдение на всички публични споменавания в социалните мрежи и интернет чрез търсене на съдържание в реално време и предоставя данни за задълбочен анализ. Докладът за всяка държава партньор се състои от списък на идентифицираните хаштагове и резултатите от скрейпинга, където имахме за цел да интерпретираме 3-те най-силно (негативно) открояващи се, въз основа на предварително събраната информация чрез кабинетно проучване за всяка държава партньор. Това, разбира се, не създава представителен образ на социалните медии като цяло, но ни дава представа за потенциалните екстремистки идеологии, които биха могли да представляват огромна опасност за хората, взаимодействащи с тях, а по-късно и опасност за заобикалящата ги среда.

Като се има предвид колко време младите хора прекарват онлайн, по време на работата на терен с младежите бяха зададени и въпроси за това. Тук 42% от анкетираните признаха, че използват мрежата по някакъв начин, за да поддържат контакт с хора и групи от същата политическа и религиозна среда като тях. От тази статистика може да се изведе, че доста млади хора получават новини и информация от същата гледна точка, на която самите те се придържат, което означава, че това може да не е винаги обективен поглед. Затова, когато се чете следващият параграф, е важно да се помни, че хората като цяло може да не се радикализират от един или два от подчертаните хаштагове, а че тези твърдения текат в рамките на групи, които вече култивират тази идеология и тя може да не им се струва толкова радикална, защото те започват да вярват, че това е истината/реалността.

Белгия

Белгийският партньор, Projects for Europe (PEF), избра хаштагове на всички езици, които се говорят в Белгия - френски, фламандски и немски.

#commentosentils (как смеят?), #freedomconvoy, #Freedom, #freedomconvoyBelgium, #smaad (клевета), #Freedom, #Nogreenpass, #Liberté, #vrijheid (свобода) #Freiheit (свобода), #Impfpflicht (задължителна ваксинация), #NoVaccinePassports, #NoVaccineMandates

Всички те са критичен хаштаг срещу кампанията за ваксини срещу Covid. Смятаме, че е много важно

да споменем тези хаштагове, защото кампанията срещу ваксините е много силна в Белгия и в Брюксел през последните месеци и години се проведеха много протести с участието на хора от различни места в Европа. Конвойт на свободата организира много протести в Брюксел, в някои случаи с много лоши последици за града (разрушения, сблъсъци с полицията, ранени хора).

#мигрант, #интеграция, #diversiteit (разнообразие), #integratie (интеграция), #migratie (миграция)

Тези хаштагове подчертават един много важен въпрос в Белгия. Наистина, за крайната десница това е много силна предизборна тема, но и в останалата част на страната това е много смислен въпрос. На първо място, защото миграцията, особено италианската миграция, е била важна след Втората световна война за икономиката на страната и има високо ниво на хора, родени от италиански мигранти. На второ място, защото в Брюксел, в парк "Максимилен", има много мигранти от Африка и много други части на света, които чакат (Афганистан, Сирия, Ирак), за да се придвижат до Лондон или други европейски места, където да опитат късмета си. Това е все едно да имаш много голям лагер вътре в града, близо до търговската зона и центъра. Но, въпреки присъствието в Брюксел на много организации и ОНГ, в случая с Парк Максимилиан е било необходимо жителите на Брюксел да се изправят и да получат помощ от мигрантите. Можем да разберем, че има много силен активизъм от страна на хората, макар и по индивидуален начин, организиран от социалната мрежа.

България

В България организацията Хоризонт ПроКонсулт идентифицира и обясни следните хаштагове: **#протест (= "протест")**

Популярността на хаштага **#протест** (протест) нараства през последните години в България поради нестабилната политическа ситуация в страната и постоянните промени в епидемичната обстановка. Протестното движение е кулминацията на дългогодишни недоволства срещу ендемичната корупция и завладяването на държавата¹⁴. Бяха проведени 3 парламентарни избори, тъй като сред избраните партии нямаше консенсус за организацията на парламента през 2021 г.

#антиваксъри (= "антиваксъри")

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/2020%E2%80%932021_Bulgarian_protests

Хаштагът #антиваксъри е избран поради непрестанните дискусии относно ваксинацията срещу Covid-19 и сертификатите за ваксинация, които се използват по целия свят.

Движението срещу ваксините е много силно в България, където по-малко от една трета от

населението е ваксинирано срещу Covid-19. Протестиращите срещу ваксините се опитаха да нахлуят в българския парламент през януари 2021 г. и за кратко се сбиха с полицаи по време на масов митинг срещу ограниченията за коронавируса в центъра на София. Над 3000 души се събраха пред сградата на парламента с искане за отмяна на задължителния здравен пропуск, който според тях потъпква правата им и е задкулисно средство за принуждаване на хората да се ваксинират. Развявайки национални знамена и знамена на ултранационалистическата партия "Възраждане", която организира митинга, те скандираха "Свобода" и "Мафия" и осъдиха всички мерки срещу вируса¹⁵. Освен това преди това имаше протести и нападения срещу медицинско лице, което ваксинираше хората във Варна, третия по големина град в България¹⁶.

"Има някакви проценти хора, глупави опортюнисти и глупаво тъжни свободолюбиви сливи!

#изгревът на деня от мен! #неСваваи #антиВаксъри и #антиМаскари"

Движението срещу ваксините е много силно в България, където по-малко от една трета от населението е ваксинирано срещу Covid-19. Протестиращите срещу ваксините се опитаха да нахлуят в българския парламент през януари 2021 г. и за кратко се сбиха с полицаи по време на масов митинг срещу ограниченията за коронавируса в центъра на София. Над 3000 души се събраха пред сградата на парламента с искане за отмяна на задължителния здравен пропуск, който според тях потъпква правата им и е задкулисно средство за принуждаване на хората да се ваксинират. Развявайки национални знамена и знамена на ултранационалистическата партия "Възраждане", която организира митинга, те скандираха "Свобода" и "Мафия" и осъдиха всички мерки срещу вируса¹⁷.

#не на радикализацията (= "не на радикализацията")

На базата на този хаштаг успяхме да видим различни мнения и изследвания по темата за радикализацията. Крайно десните организации в България са разнообразни - от политически партии през консервативни организации (Общество и ценности) до неформални групи (Скинхедс). Без да следват ясна идеология, те споделят силни националистически настроения, основани на расистки, ксенофобски или хомофобски идеи. Дейността им варира от публикуване на пропагандни текстове и организиране на протестни шествия като Луковмарш до извършване на престъпления от омраза.

Дания

Датският партньор SOSU OJ избра да работи с десния радикализъм, който е тенденция, засилила се през последните две десетилетия в страната. беше установено, че няколко малки групи

¹⁵ <https://edition.cnn.com/2022/01/13/europe/bulgaria-anti-vaccine-protesters-intl/index.html>

¹⁶

<https://bntnews.bg/news/antivaksari-napadnaha-medicenski-ekip-vav-varna-zdravniyat-ministar-s-ostra-reakciya-1169348news.html>¹⁷
<https://edition.cnn.com/2022/01/13/europe/bulgaria-anti-vaccine-protesters-intl/index.html>

а политическите партии с крайнодясна идеология се възраждат както в големите градове като Копенхаген, така и в по-малките райони.

#DanskStolthed

Този хаштаг се превежда като Danish Pride. Общото наблюдение за датската гордост е, че тя е по-популярна сред възрастните хора в Дания, отколкото сред по-младите поколения.

В статия от датската медия Zetland са направени някои изследвания на национализма в Дания. Статията се основава на изследване, което се прави на всеки 9 години и се нарича "Изследване на датските ценности". В нея се стига до заключението, че живеем във времето на патриотизма и "данизма". Въпреки че ставаме все по-горди с датската култура, което се оказва тенденция от 1981 г. насам, ние не ставаме чак толкова много националисти. Това означава, че се гордеем с политическото и културното си наследство, но не непременно, че хората вярват, че датчаните като "раса" са по-добри от другите нации. През 2017 г. повече от 55 % заявяват, че се гордеят, а по-малко от 6 % не се гордеят, че са датчани¹⁸. Резултатите от търсенето на този хаштаг показват, че той е използван от много антиваксерски движения и общи скептици по отношение на короната, за които в Дания е известно, че са предимно десни движения. Заслужава да се отбележи движението "Мъже в черно", което е изключително коронокритично движение. Потребител, който е използвал този хаштаг, е датският политик Расмус Палудан, който е и основател на партията "Stram Kurs". Самият Расмус и няколко членове на партията преди това са осъждани за расизъм, а партията днес е изключително критична към "чуждите култури". Днес акаунтът му в twitter е изтрит, тъй като е имал твърде много забранени публикации, тъй като са били в разрез с правилата за това какво е позволено да се публикува в twitter.

#HomoLobby

По време на проучването открихме движение, наречено Nordfront или на английски North Front, което е радикално националистическо движение в Дания. Тяхното мото е "Северен фронт - за свободата на Севера"¹⁹. Освен че са изключително критични към имигрантите и бежанците, тяхната идеология пренебрегва правата на ЛГБТ+ хората и са готови да използват крайни средства, за да се отърват от основните права на ЛГБТ+ малцинствата както в публичната сфера, така и в законодателството и в личния им живот. В статии, в туйтове и в reddit се използва хаштагът #HomoLobby, тъй като според тях ЛГБТ+ общността лобира и застрашава здравето на обществото, което според North Front съществува от нормативно семейство, връзки и бинарни полове.

"[Нордфронт] Ще се бори активно с ксенофобското хомолоби и съответно ще просвещава хората за това какъв разрушителен ефект имат те върху скандинавския народ"²⁰

¹⁸ <https://www.zetland.dk/historie/so4E9XxL-m8qDDxJm-e0036>

¹⁹ <https://www.nordfront.dk/>

²⁰ <https://www.nordfront.dk/homolobbyen-hvorfor-skal-bekaempes/>

"*HOMOLOBBY*: Тези изявления се намират на уебсайта на Northfront, в reddit и twitter, което означава, че са широко разпространени сред различни целеви групи. Един от форумите в twitter, където се намират статиите с тези изявления, има брой участници над 280 000 души от цяла Скандинавия.

#MasseIndvandring

Думата се превежда като масова имиграция и се използва както от лявото и дясното политическо крило, така и в по-обективни области, когато се говори например за климатични бежанци. Макар че някои от установените резултати са, че десните радикали използват този термин като описание на настоящата ситуация в Дания, въпреки че приемаме минимума от бежанците на Върховния комисариат на ООН за бежанците и че броят на имигрантите не е отбелязал драстично увеличение от години²¹. Избрахме хаштага за масовата имиграция, тъй като той се използва и като еквивалент на "убийство на първоначалния народ". Това е начин да се представят имигрантите като огромна опасност за датското общество и народ. Това фигурира около Reddit, където много от потребителите, използвали думата "геноцид", са били блокирани, но където терминът "масова имиграция" е по-приет и следователно се използва в същия смисъл.

Кипър

В Кипър организацията Stando избра, наред с други, следните хаштагове:

Крайно десните политически партии и групи в Кипър (особено ELAM) смятат, че възможността за очаквана федерация с общността на кипърските турци може да се счита единствено за голямо национално предателство²². Очаква се хаштаговете **#ηκυπρωσειαιελληνικη** и **#enosis** най-вероятно да се използват, за да изразят недоволството на членовете на крайната десница относно отхвърлената идея за "еносис".

#enosis е: "*Съмнявам се, че комунистически Китай би оценил това твърдение, като се има предвид, че Япония може да използва подобен аргумент, за да оправдае предотвратяването на собствената си еноза на Тайван с Китай*"²³. Постът е придружен от статия от руски блог със заглавие: Факт е, че турската армия е трябвало да защитава турското малцинство от гръцките зверства²⁴. Статията се опитва да оправдае решението на Русия да нахлуе в Крим, за да постигне анексирането на страната от Украйна²⁵. От друга страна, потребителят обяснява, че Китай не би бил доволен от това твърдение, защото може да бъде използвано от Япония, за да предотврати еносис на Тайван с първата²⁶. Постът се фокусира върху

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=hJUnZbrPckg>

²² <https://elamcy.com/geadis-geadi-apokalypseis-poiou-einai-oi-prodotes-kai-poiou-oi-ethnarches-omilia-20-iouliou-2015/>

²³ <https://twitter.com/BrianHu10>

²⁴ <https://ddr-aussenstelle-tel-aviv.blogspot.com/2022/01/turkish-invasion-of-cyprus-divided.html?sref=tw>

²⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Annexation_of_Crimea_by_the_Russian_Federation

²⁶ <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-59900139>

три международни проблема, които на пръв поглед изглеждат сходни, но като цяло са напълно различни помежду си. Публикацията може да бъде намерена в Twitter от потребител от мъжки пол с около 250 последователи и умерена активност в медията от 2014 г. насам. Постовете му са насочени към отбраната и външните политики на Кипър, като използва крайно десен език.

Избрахме и хаштага **#anarxia**, който се превежда като "анархия" и изразява малка част от кипърската левица. Въпреки че анархията обикновено се смята за екстремистка левица, кипърското обществено мнение има по-мек подход към това какво всъщност представлява тя²⁷. В известен смисъл някои описват анархията като отказ от следване на законите и мерките на правителството, пълна свобода на волята и действие, без да се притесняват за последиците от действията си²⁸. Кипърците често свързват анархията с атеизма, антинационалистите и антидемократичните леви движения, докато крайно десните партии смятат, че антифашистите също са анархисти. Вторият пост за хаштага **#анархия** е: "Върнете се в началото на годината: *"Анархия = свобода"*²⁹. Постът е придружен от снимка на стена с реплики, които са негативно заредени от крайнолявата идеология. Целта на ключеците са Полиция (Fuck police), ЦРУ (Fuck CIA) и Световна търговска организация (Kill ПОО). Изказванията се отнасят до антисистемния подход, който смята, че съществуването на държавата е ненужно и трябва да бъде премахнато³⁰. Този подход е в основата на политическия анархизъм, който е краен и може да се разглежда като опасност от демократичните сили, както леви, така и десни. Вербалната атака към полицията, ЦРУ и Световната търговска организация също се обяснява с антикапиталистическата перспектива, която анархизмът представя. Публикацията може да бъде намерена в Tumblr от потребител, фокусиран върху графити. Той описва профила си като "блог, посветен на антикапиталистически, антиавторитарни и антиколониални графити от цял свят". Избраният от него пост представя както антикапиталистически, така и антиавторитарни елементи, които могат да бъдат открити както в радикалната левица (крайната левица), така и в екстремистката левица (анархията).

Гърция

За Гърция Innovation Hive избра хаштага **#anti-Greek**, който означава човек, който се противопоставя на гръцката нация или провежда политика срещу гръцките интереси. Това е често срещана дума в речта на крайнодесния екстремизъм, тъй като описва убеждението, че членовете на гръцкия парламент - особено тези от управляващите партии - си сътрудничат с чужди интереси, за да подчинят гръцкото население и да използват Гърция като свой протекторат. Освен това според крайнодясната радикализация "гръцката раса" се смята за превъзхождаща всички останали националности. В няколко от конспиративните теории, които са значително популярни сред представителите на крайнодясната

радикализация, се споменава, че западният свят винаги е искал да разкъса гръцката нация и да промени нейната

²⁷ <https://www.grin.com/document/505722>

²⁸ <https://en.wikipedia.org/wiki/Anarchy>

²⁹ <https://radicalgraff.tumblr.com/image/162397433457>

³⁰ <https://en.wikipedia.org/wiki/Anarchism>

култура³¹. Основната причина е географското положение на страната и ползите, които ще получи при завладяването на гръцка територия. Следователно Западният свят е главният и единственият отговорник за проблемите в икономическата система, политическата система и модела на производителност на Гърция.

Хаштагът **#антифа** е избран поради пряката връзка с противоположния хаштаг **#антифа**. Думата антифа описва идеологията на движението, която се корени в убеждението, че обществото трябва агресивно да се бори и да се противопоставя на разпространението на фашизма. Антифа активистите виждат фашизма като насилствено въвеждане и налагане на биологични и социални неравенства между хората и реагират, дори с използване на насилие срещу поддръжниците на нацизма. Повечето привърженици на Антифа днес идват от анархисткото движение или от крайната левица. Противниците на Антифа, движението Анти-Антифа, твърдят, че антифашистите и техните актове на насилие служат за нормализиране на насилието в по-широк план и са твърдо убедени, че има общи черти на екстремизма както на десните, така и на левите. "Теорията за двете крайности" твърди, че крайно лявата и крайно дясната част на политическия спектър са идентични, тъй като са общи насилствени изрази на тоталитарната концепция за света и обществото, въпреки че имат различни признаци, противоречиви убеждения и идеологически произход³². Втората публикация за хаштага **#антифа** е статия в блогспота "hellas antifa". В статията "*Обща фашистка стратегия*" авторът анализира, че приликите между двете крайности са безкрайни. Той смята, че действията им в областта на тероризма също са общи. Той използва пример за това как дискурсът на нацистките симпатизанти е толкова сходен с този на анархофашистите (използването на думата анархофашисти подчертава, че анархията е също толкова фашистка), тъй като те изписват абсолютно същите лозунги по стените. В текста му са вмъкнати две изображения с лозунга "*Държавата е единственият терорист*", който се изписва както от фашистки, така и от анархистки групи. Освен това авторът смята, че с използването на това просто твърдение - държавата ни тероризира - двамата екстремисти пребиват инакомислещите, подстрекават към убийства, чупят, оскверняват и палят всичко, което не служи на идеологията им. Препратките към "теорията на двете крайности" в статията са очевидно видими. За съжаление, според проучванията вярата в двете еднакви крайности и преодоляването на разделението ляво-дясно, вместо да спомогне за създаването на мирно общество, проправя пътя за развитието на десни популистки движения³³.

Хаштагът **#traitors** е избран заради честото му използване от екстремисти. Често политиците и техните избиратели са наричани предатели от политическите си опоненти и десните сили. Крайнодясното схващане е, че има само една национално подходяща политика и всяка различна политика е предателство. През последното десетилетие доверието на гръцките граждани в различните политически институции, политици и политически партии рязко спадна поради тяхната неефективност при намирането на решения на социално-икономическите проблеми. Освен това финансовата криза разкри засилващ се демократичен дефицит, който доведе до възход на крайната политическа поляризация, популизма и крайната десница/

³¹ [Melios, G., \(2020\) Европа в криза: \(2020\): Политическо доверие, корупция и строги икономии. Институт за глобален просперитет, Атина, Гърция](#)

³² <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/far-right-in-greece-and-theory-of-two-extremes-0/>

³³ <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/far-right-in-greece-and-theory-of-two-extremes-0/>

крайно лява радикализация. Мерките за строги икономии бяха окачествени като антидемократични, насочени срещу гръцката нация и бяха основната причина за нарастването на протестния вот³⁴. Вторият пост, който е свързан с хаштага **#предателите**, е *"Защо вече не украсяваме площадите по Коледа с ясли? Страхуваме ли се, че нелегалните имигранти ще бъдат разбрани погрешно? Ние няма да се адаптираме. Те трябва да приемат и възприемат нашите нрави и обичаи. #предатели"* Връзката между антидемократичните ценности и липсата на доверие в политическата система може да се обясни с факта, че крайно десните хора вярват, че политиците, които представляват институциите, са предатели на гръцката нация и техните решения обслужват чужди интереси. Освен това крайнодясното убеждение е, че бежанците ще променят културата ни и трябва да се съпротивляваме срещу постигането на "расова чистота". Постът е написан в Twitter от млада жена с над 1000 последователи и активно присъствие в платформата. Постовете ѝ са свързани с автархия, национализъм, ксенофобия и реч на омразата срещу бежанците.

#антигръцки и #предателски пример *"Договорът от Преспа беше основната причина Сириза да загуби изборите заради наказателните гласове. Този договор разкрива, че Ципрас (бившият министър-председател на Гърция) е Антигрък и предател"*. Договорът е подписан между Гърция и Република Македония през 2018 г., като с него се решава дългогодишен спор между двете страни. Освен това едно от задълженията по договора беше, че името на Република Македония ще бъде променено на Република Северна Македония. Установяването на името на Македония от съседната държава доведе до значителна политическа поляризация и до връзката национализъм/популизъм.

Италия

#fascistlove #instaduce #instafascio #duxmealux #disperatoamore #sonofascista #casapound #direzionerivoluzione2021 #forzanuovaorgoglionazionale #forzanuova #forzanuovaroma #italia

#neofascisti #fascisti #forzanuovaitalia #destra #destraitaliana #estremadestra #leggescelba

Тези хаштагове се използват директно от крайнодясната партия, за да насърчават насилието и да подновяват спомена за фашизма. Не е лесно да се намерят доказателства за тяхната дейност, тъй като голяма част от профилите са скрити.

"..бих искал да направя стрелба в училището" #sonofascista

"...Стотина души, подредени в редици по четирима и строго без маски, както е по сценарий, отговарят на вика "друзари" с протегнатата ръка в онзи римски поздрав, недвусмислено фашистки. През цялото време сред протестиращите се развява знамето на касапницата, а по стените на улицата келтски кръстове и свастики покриват стените. И тази година римската крайна десница се събира, за да почете трима убити младежи от Младежкия фронт

³⁴ [Melios, G., \(2020\) Европа в криза: \(2020\): Политическо доверие, корупция и строги икономии. Институт за глобален просперитет. Атина, Гърция](#)

на 7 януари 1978 г. в Рим. Впечатляващо разгръщане на правоприлагащите органи, за да се избегнат случаи на насилие, както се е случвало в миналото в няколко случая"

- #novax и #nogreenpass

"Онези, които пожелаха смъртта на #Novax и #nogreenpass, днес говорят за уважение към свободата на украинския народ"

"Общият фактор: #Novax като терористи"

"Обиди, заплахи, ругатни, блъскане, побой. Днешните площади в Милано и Торино показаха точното лице на #Novax и #NoGreenPass: не хора, които изразяват мнение, а жестоки престъпници, които с невежество искат да убият страната."

"Предлагам събиране на средства, за да се плати на Новакс за абонаменти за Netflix, когато от 5 август те ще бъдат под домашен арест, затворени като плъхове"

В заключение, ние сме съгласни с това, което изследователите от Центъра за екстремизъм (СОЕ) на ADL³⁵ установиха по отношение на акаунтите, споделящи бяло супремасистко съдържание. Те са търсили в Instagram термини, свързани с движенията на белите супремасисти и неонацистите. Някои от тези термини можеха да се търсят като хаштагове, които имат потенциала да изложат потребителите на екстремистки публикации от множество акаунти. СОЕ започна с едно търсене на акселеристко съдържание и проследи пътя до екстремистките публикации, които излагат потребителите на Instagram на потенциално опасно и радикализиращо съдържание. Използвайки търсене по ключови думи, изследователите на СОЕ откриха стотици акаунти в Instagram, споделящи

бяло супремасистко съдържание. Започването с ключова дума, свързана с определен клон на превъзходството на бялата раса, доведе до екстремистки акаунти, които могат да действат като врата към по-голямата екстремистка общност в Instagram и извън нея.

Словения

Словенският партньор MIITR избра следните хаштагове:

#dolzvlado (долу с правителството); **#protivladi** (срещу правителството); **#janša** Тези хаштагове са свързани по някакъв начин и започнаха да се появяват във връзка с последните протести (2019, 2020, 2021 г.) срещу словенското правителство с министър-председател Й. Янша поради цялостното недоволство от настоящата политическа и още повече социална и икономическа ситуация в страната. Ето защо в протестните тълпи от около 10 000 души имаше не само "анархисти", но и студенти и работници, загрижени за

³⁵ <https://www.adl.org/blog/instagram-hosting-white-supremacist-accelerationist-content>

тяхното бъдеще³⁶. Протестите имаха разнопосочни послания - от действия за опазване на околната среда до ковидовите пандемии (ваксинирани срещу неваксинирани) и общо недоволство от министър-председателя и неговите мерки. Словенският министър-председател е известен с провокативните си туитове. Той е крайнодясна личност със силно присъствие в Twitter - има 97 000 последователи. Той използва тази социална медия като начин да съобщава своите мисли и убеждения. Тъй като той е публична личност, ето някои от неговите неподходящи туитове:

"Е, Марк, @MinPres, не си губи времето с посланиците и свободата на медиите в Словения. Заедно с @SophieintVeld защитете журналистите си от убийства по улиците." В този случай той направи заявка по повод на разследване на Европейския парламент относно свободата на медиите в Словения, което също беше в рамките на мисията на Янша в Туитър. Министър-председателят на Нидерландия обаче отговори в Туитър: *"Безвкусен туит на Янез Янша (@JansaSDS) за евродепутатите. Осъждам го по възможно най-категоричен начин. Правителството току-що предаде същото мнение на словенския посланик в Хага"*³⁷.

"На някаква страница във Фейсбук на публичен дом се предлагат евтини услуги от пенсионирани проститутки Евгения К. и Мойка П. Ш." Туитърът е публикуван от Янша и е насочен към двамата репортери на националната телевизия³⁸. По-късно съдът го осъжда на 3-месечен изпитателен срок за клевета по отношение на репортерите. Съдебният процес обаче се сблъска с много забавяния.

#čefurji

Čefurji е дума с пейоративна конотация, с която се обозначават жителите на Словения, които произхождат от други страни от бивша Югославия или са потомци на такива имигранти. Някои словенци все още изразяват негативното си отношение към тях, въпреки че имиграциите са станали преди няколко десетилетия поради войните в Югославия. Въпреки това в днешно време терминът се използва в негативна конотация в ежедневното говорене/сланг, за да се опише някой/някоя по лош начин, като се подчертава социалното изключване и омразата.

"Словения е тук! Но откри ли някой, че всички "мръсни" думи имат вътре č, š, ž и ć? Това не са словенски думи и аз отдавна се опитвам да спра да ги използвам. Понякога се увличам, но се опитвам. В противен случай се опитайте да си кажете "мръсните" думи: Чефур, Шиптар, Голаж, Чрнек, Чрнух, Жид, Шупак (дупе на словенски) и т.н. НЕ ИЗПОЛЗВАЙТЕ ТЕЗИ БУКВИЊТТР://!!!! Съжалявам за възмущението, но наистина ме вбеси, като видях колко много несловенци има навсякъде. Заради това съм бил баннат от няколко форума, така че моля, не ме банвайте тук." Постът е от reddit и показва явния негативизъм и омраза към несловаците.

³⁶ <https://necenzurirano.si/clanek/mnenja/vstaje-20-zacetek-konca-ianseve-vlade-776958>

³⁷ <https://www.zurnal24.si/slovenija/ianez-iansa-se-je-brez-kancka-diplomacije-znesel-nad-glavne-evropske-politike-374810>

³⁸ <https://www.slovenskenovice.si/kronika/doma/premier-na-sodiscu-iansev-tvit-je-zaliv/>

В заключение, по отношение на събирането на словенски език и анализа на резултатите от данните се сблъскахме с някои лингвистични проблеми. Въпреки че избраните хаштагове бяха приложими за словенската цифрова среда, много бивши югославски държави използват същите или много сходни изрази. Поради това понякога търсенето ни се смесваше с хърватски, сръбски, босненски език, което затрудняваше анализа в контекста, свързан със Словения. Като цяло обаче не попаднахме на силно радикализирано съдържание в социалните медии. Няколко възможни причини са, че избраните ключови думи за хаштагове може би са били твърде специфични, или на факта, че Словения е страна с население от 2 милиона души, където като цяло дигиталното тролене се случва на новинарските страници под формата на коментари под избрани статии за политиката например, тъй като отделни хора изразяват своите (неподходящи) мнения. С оглед на това, което беше подчертано, трябва да продължим да анализираме съдържанието на социалните медии и да изследваме въздействието върху зрителите и потребителите, за да предотвратим формирането на единни радикализирани групи и като цяло процеса на радикализация при индивидите при използването на социалните мрежи - прилагане на принципите на нетикета и социалното включване.

Заклучение

Проектът "Open Minds" вече завърши окончателния доклад за първия интелектуален резултат. Общата цел на този доклад е да даде на партньорите от Белгия, България, Гърция, Дания, Италия, Кипър и Словения общо разбиране за обхвата и видовете радикализация, които понастоящем съществуват в страните. Трябва да се каже, че чрез националния принос към този доклад тази цел е изпълнена до голяма степен, въпреки че все още има много неща за изследване. Една от основните констатации е, че някои видове радикализация са най-често наблюдаваните, а именно: крайно десен екстремизъм, крайно ляв екстремизъм и религиозен екстремизъм. В докладите е установено огромно превъзходство на крайно десния екстремизъм, което е факт, който ще бъде допълнително проучен по време на предстоящите резултати от проектите. Интересен аспект е, че обществените или парламентарните институции на някои държави обръщат хибернезабележимо внимание на някои части от съществуващата радикализирана среда. Например, фокусират се изключително върху джихадистките движения и по този начин лесно могат да бъдат пренебрегнати други форми на радикализация. Това е уместно да се има предвид при по-нататъшното ни проучване в рамките на проекта "Open Minds", тъй като социалните медии могат да бъдат повлияни от това и да говорят само за религиозната радикализация като специфична радикализация, а не за крайно десните радикални идеи. Друг подчертан пример е как фокусирането само върху един аспект на екстремизма - например крайнолевия екстремизъм - преобръща представата за това каква е реалната ситуация с радикализацията в дадена страна, докато те не регистрират крайнодесни атаки. Това е част от пренебрегването на проблема, поради което е важно да се създаде осведоменост за това, напр. чрез медиите, социалните мрежи или проекти като Open Minds.

Проучването разкрива също, че преживяването на несправедливост и чувството, че са изоставени, могат да бъдат основни показатели или причини за радикализация.

Някои от изводите, направени по време на работата на терен, са, че чрез създаването на места, където младите хора могат да се срещат, да обсъждат и да се опитват да играят обратни ролеви игри, те ще могат да разберат по-добре последиците от своите действия. Освен това, като се гарантира, че преподавателите разбират какво е радикализация и така могат да осъзнаят поведението, което подсказва, че даден млад човек клони към радикализация или екстремизъм, като се предлагат казуси за справка. Предлага се също така към темата да се подхожда без усещане за правилно или неправилно, за да се избегне генерирането на нагласи, които са по-враждебни към повърхностната специфика спрямо властите.

Един от основните изводи е ефектът на социалните медии. Едва ли е изненадващо, че социалните

медии оказват огромно влияние върху достъпа на младите хора до новинарски статии, политически мнения и начина на живот като цяло. В изследването на социалните медии, извършено от партньорите по проекта със специално внимание към използването на национално ниво хаштагове за проследяване на изразяването на радикализирани, крайни или поляризиращи мнения, партньорите успяха да съберат някои общи заключения чрез своите национални доклади:

- Повечето партньори получиха резултати, **свързани с крайно десния екстремизъм, който изглежда се разпространява или вече е силно изразен** (България, Дания, Кипър, Гърция).
- Езикът, използван в идентифицираните публикации, може да бъде разбран като **груб, неподходящ, примитивен и със склонност към насилие. Такива съобщения или коментари обаче са лесни за разбиране и дори за свързване по отношение на привличането на други съмишленици.**
- Изглежда, че радикализираните публикации в средата на социалните медии **могат да достигнат до 3000 последователи на публикация на отделните автори/профили**, което не е незначителна аудитория за такова съдържание. Въпреки това не установихме по-големи групи/организации, тъй като те най-вероятно са забранени в социалните медии или съществуват като затворени групи с ограничен достъп.
- Избраните и анализирани **събрани данни не показват идентифицирана конкретна демографска категория, поради което е трудно да се създаде метод, който да е универсално приложим за всички потребители на социалните мрежи, за да се ограничи радикалният език в интернет.**

В заключение, изглежда, че социалните медии все още не са достатъчно регулирани, за да позволяват появата и съществуването на екстремистко, поляризиращо или радикално съдържание. Същевременно те са достъпни за всички (с изключение на някои потенциално затворени социални групи в такива мрежи, до които не успяхме да достигнем) и представляват заплаха за увеличаване на подобно поведение сред най-уязвимите и неопитни потребители на социалните медии - младежите.

В процеса на този пространствен анализ обаче партньорите установиха, че на тези среди се обръща голямо внимание, което означава, че много от твърденията, открити по време на събирането на данните, вече са били блокирани по времето, когато докладът е трябвало да бъде написан. Възможно е да има положително въздействие фактът, че на тези екстремистки среди не се позволява да разпространяват свободно словесно насилствените си идеи, но това не противодейства на проблема, като се изтриват само публикациите. Ето защо трябва да се подчертае, че необходимостта от умение да се мисли

критично отношение към това, на което сте изложени онлайн, е изключително важно. В този контекст значението на предстоящите резултати от проекта изглежда много важно, тъй като повишаването на осведомеността и насърчаването на социалното приобщаване са основна цел на проекта Open Minds.

Литература

- Криспиан Балмър, "Италианският парламент гласува за затягане на законите срещу фашистката пропаганда", в Ройтерс, 12 септември 2017 г. Вж. проектозакон № 2900: Introduzione del reato di propaganda del regime fascista e nazifascista (Въвеждане на престъпление срещу фашистката и нацистко-фашистката пропаганда)
<http://www.senato.it/leg/17/BGT/Schede/Ddliter/48275>
- (Марго Занети, 2018 г., Университет Николо Кузано)
- Albert Černigoj (автор на статията: "Предотвратяване на радикализацията в Република Словения") ● Междуведомствен екип за борба с тероризма (изготвяне на Стратегия за предотвратяване на тероризма и насилствения екстремизъм)
- Проучване за валидиране на инструмента за оценка на ситуацията (SAT) (ELIAMEP)
- Законопроект № 2883: Misure per la prevenzione della radicalizzazione e dell'estremismo violento di matrice jihadista (Мерки за предотвратяване на джихадистката радикализация и насилствения екстремизъм),
<http://www.senato.it/leg/17/BGT/Schede/Ddliter/48213.htm>.
- Dialogkorpset, som indtil udgangen af 2020 var hjemmehørende under SIRI. Indsatsen rettede sig imod forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol
- Досие на италианската ислямска общност: Indice di Radicalizzazione
- Meningsdannernetværket, som er hjemmehørende under SIRI og retter sig imod forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.
- Anagnostou & Skleparis, ELIAMEP 2015, 2017

- Солгар, 2002 г.
- IARS, 2019 Г.
- Dialogbaseret workshop om ekstremisme og diskrimination, som er hjemmehørende under Aarhus Kommune og retter sig imod forebyggelse af radikaliserings og discrimination
- Т. Вонта, анкетна комисия на Народното събрание за оценка на дейността на екстремистките групи, 2013 г. ● Забрана за подбуждане към дискриминация и нетолерантност и забрана за подбуждане към насилие и война

Връзки

- <https://www.ispionline.it/en/publicazione/jihadist-radicalization-italian-prisons-primer-22401> ● <https://openmigration.org/idee/mettere-al-centro-i-diritti-per-combattere-la-radicalizzazione-in-carcere/> ● <https://www.eliamep.gr/en/>
- <https://www.iai.it/en/pubblicazioni/italys-draft-law-prevention-radicalization-missed-opportunity>
- https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en ● <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/>
- <https://www.counterextremism.com/countries/italy>
- <https://www.iai.it/en/news/italys-fight-against-radicalization>
- <https://antiradikalisering.kk.dk/artikel/tegn-paa-radikalisering>

- https://www.iai.it/en/pubblicazioni/italys-draft-law-prevention-radicalization-missed-opportunity#_ftn12
- <https://stopekstremisme.dk/ekstremisme/ekstremistiske-miljoer-i-danmark/venstreekstremisme-ideologi> ● <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/18335330.2020.1775276?journalCode=rpic20> ● Амал Хаят
- <http://www.amal.dk/fakta-om-radikalisering-ekstremisme-og-terror/>
- <https://uim.dk/publikationer/undersogelse-af-tre-indsatser-over-for-negativ-social-kontrol-samt-radikalisering>
- <https://stopekstremisme.dk/ekstremisme>

Освен това има някои финансирани от ЕС проекти, които предлагат наръчници или информация за радикализацията ● <http://www.dare-h2020.org/>

- <https://yeip.org/>
- <https://trivalent-project.eu/relevant-projects/>
- <https://www.precobias.eu>
- <https://www.extremelyeunited.eu/>